

Strandvænget 43 m.fl.

KBM 4957

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr. 21/04112

Matrikel 7000cø, Sion Sogn, Sokkelund Herred, Københavns Amt

Sted- og Sb-nummer: 020306-1433

SAMUEL KEENAN, Museumsinspektør

Københavns Museum

Stormgade 20

1555 København V

Telefon: +45 33 21 07 72

E-mail: kulturarv@kk.dk

Hjemmeside: www.copenhagen.dk

Forsidebillede: Kortudsnit (© Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering)

© Københavns Museum 2021

Indholdsfortegnelse

1. Resumé.....	5
2. Administrative data og udgravningsdata.....	6
3. Kulturhistorisk baggrund og potentiale.....	7
4. Udgravningsmetode.....	8
5. Undersøgelsens resultater.....	10
6. Sammenfatning.....	12

Figur 1 Kort over København med markering af undersøgelsesområdet (rød prik).

1 Resumé

Dansk:

I forbindelse med kommende Nordhavnstunnel og omlægge en del af en eksisterende spildevandstrykledning i Strandvænget, på nordsiden af Nordhavn, i et område, der før forrige århundrede var under vand, har Københavns Museum gennemførte et overvågningsprojekt forud for udlægning de nye rør.

Projektets formål var at fastslå, var bevarede fortidsminder fra stenalderen i projektområdet.

Der blev fundet materiale fra 1800-tallet, men der var ingen spor af stenalderaktivitet.

English:

In connection with the upcoming Nordhavn tunnel and rebuilding a part of an existing sewage pressure pipeline in Strandvænget, on the north side of Nordhavn harbour, in an area that was under water before the last century, Copenhagen Museum has carried out an archaeological monitoring project prior to laying of the new pipes.

The purpose of the project was to determine if there were remnants of Stone Age activity that survived in the project area.

Some material from the 1800s was found, but there were no traces of Stone Age activity.

2 Administrative data og udgravningsdata

Undersøgelsen blev startet 25. maj 2021 og afsluttet 30. august 2021. Deltagere i feltarbejdet var Andreas Bloch, Kirsti Pedersen, Andreas Valentin Wadskjær Petersen og Jonas Holm Jæger. Ved undersøgelsen blev der benyttet en gravemaskine, stillet til rådighed af bygherre.

Feltarbejdet blev varetaget af Københavns Museum med Andreas Bloch som udgravningsansvarlig. Udgravningsleder var Andreas Bloch og beretningsansvarlig var Samuel Keenan.

Undersøgelserne er bekostet af Novafos som bygherre jf. Museumslovens § 26 stk. 2, 1. pkt. om arkæologiske undersøgelser i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder. Entreprenøren på jordarbejdet var Aarslef.

Beretningen og al kommunikation med bygherre, Slots- og Kulturstyrelsen og andre interessenter forbundet med undersøgelsen er at finde i museets sagsregistreringsdatabase, og sagsakter m.v. er desuden lagt i eDoc under administrativsag 2021-0182963.

06.04.2021: Novafos giver besked om planlagt arbejde

21-04-2021: Københavns Museum sender budget til Slots og Kulturstyrelsen

05.05.2021: Godkendelse fra SLKS af budget

07.05.2021: Godkendelse fra Novafos af budget

Originaldokumentation og genstandsmateriale opbevares hos Københavns Museum. En elektronisk kopi af beretningen sendes til bygherre og vil desuden blive gjort offentlig tilgængelig på Slots- og Kulturstyrelsens nationale online register, Fund og Fortidsminder.

KBM-nr. og Internt sagsnummer	4957
Slots- og Kulturstyrelsens journalnr.	21/04112
Amt	København
Herred	Sokkelund
Kommune	København
Kvarter	Østerbro
Sogn	Sion
Periode for feltarbejde	N/A
Arkæologer	Andreas Bloch, Kirsti Pedersen, Andreas Petersen, Jonas Holm Jæger
Koordinatsystem	DKTM 3
Højdesystem	DVR 90
X-koordinater	725120.5
Y-koordinater	6180337.2
Meter over havet	0m
Bygherre	Novafos
Hovedentreprenør	Aarslef

Tabel 1 Administrative data og udgravningsdata.

3 Kulturhistorisk baggrund og potentiale

Det pågældende område er tidligere havbund, som først blev opfyldt i begyndelsen af 1900-tallet og er i dag dækket af vej; Strandvænget og Svaneknoppen. I modsætning til resultaterne fra VIR 2787 Nordhavnstunnelen (SLKS 2015-7.26.01-0067) der påviste at Svanemøllehavn er blevet uddybet, kan nærværende anlægsområde ikke forventes uddybet i forbindelse med opfyldningen og anlæggelsen af havnen. Indtil opfyldningen i 1900-tallet lå kystlinjen mellem 230-300 meter mod sydvest for anlægsområdet og den yngre stenalderkystlinje og litorinasænkningen også godt 300 meter mod sydvest.

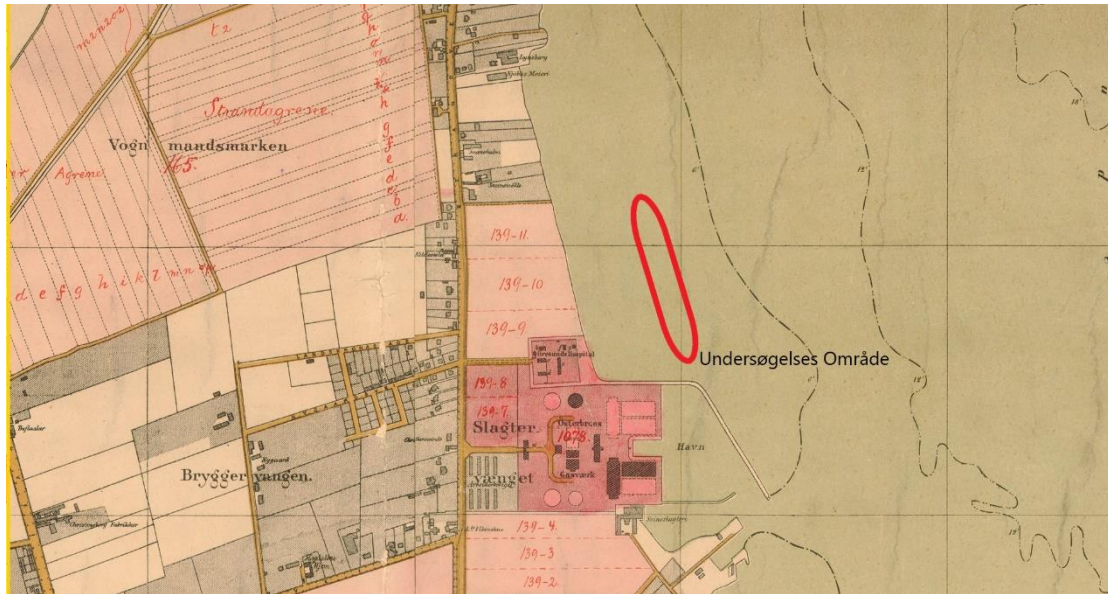
På baggrund af Vikingskibsmuseets arkivalske kontrol (VIR 2787 Nordhavnstunnelen, København – arkivalsk kontrol – version 2, 09. nov. 2015), var det Vikingskibsmuseets vurdering at der er begrundet formodning om forekomst af fortidsminder fra Stenalderen (Maglemose- til Ertebølletid). Ved at overvåge arbejdet på nuværende projekt vil det hurtigt være muligt at afklare om anlægsarbejdet vil forstyrre eller ødelægge bopladser fra nævnte periode.

Sb-nr.	Lokalitet	År	Beskrivelse
020306-34	Sundvænget	1947	Her en Del Flint (Kærneøkser, Flækker m.m., vandrullet).
401352-6	Winthers badeanstalt	1884	Ornamenteret flintægddolk. Velbevaret bendolk med isiddende flintægge. "Funden i sydstrandkanten ved Winters badeanstalt, Gentofte sogn...".

Table 2 Tidligere arkæologiske fund fra på og omkring det berørte areal.

Figur 2 Gravetrace og byggegruber er vist på plantegning med gul markering.

Figur 3 Afsnit af kort, København og omegn, 1879, med undersøgelses område i rød.

4 Udgravningsmetode

Forundersøgelsen var vurderet til at være bedst udført som en overvågning af gravearbejdet, når dette gik under kote -1. Arbejdet overvågedes kun i de 5 byggegruber, samt ét nedslag i tracéet ca. 20 meter fra byggegrube 1. Bygherres arbejdstegning var vedhæftet sammen med budget og indstilling.

Fremgangsmåden var: Bygherres entreprenør kontaktede Københavns Museum når de var sikre på hvilken dag de gravede i deres byggegruber, samt undervejs på det nordlige del hvor der anlagdes tracé fra byggegrube 1 til byggegrube 2.

Museets arkæolog anviste fra niveauet under kote -1 anvise hvordan gravemaskinens skovl optog sedimenterne, i én skovls bredde (ca. 1 meter), således de registreredes bedst muligt på kanten af udgravningsfeltet. Det forventede at kunne graves i lagtykkelser af 50 cm, hvilket blev registreret uden at skulle gå i byggegruben. Hele omfanget af byggegruberne dokumenteredes således ikke, men kun den stikprøve skovlens størrelse havde. Der gravedes kun med overvågning til de glaciale lag påtræffes.

Der blev taget prøver fra skovlen med henblik på at lokalisere fund, til gennemsyn på stedet.

Dokumentation af hver skovl blev anslået, med erfaring fra Svanemøllehavn og Køge Havns marine undersøgelser gennemført af Vikingskibsmuseet, at tage mellem et kvarter til 4 timer hvis der registreredes mulige fortidsminder.

5 Undersøgelsens resultater

BY-001

En lag af moderne stabilgrus, set over en mørkt leret lag, som indeholdt muslingeskaller, og glas og keramik fra 1700-1800-tallet. Yderligere et mørkt lag, sandsynligt et gytjelag.

Det var ikke muligt at se lag under gytje på grund af vand.

Figur 4 Oversigtsbillede af BY-001 set fra vest.

Tracéet mellem BY-001 & BY-002

Maskine gravet tracéet i 6 meters dybde.

Under et lag af moderne opfyld, blev der set et mørkt lag. Dette mørke lag var overlejret af et lyst fint sandlag, i kote -3,5-4,0 m. Der var ingen fund fra det mørke lag eller sandlaget.

BY-002

Moderne opfyldslag set hele vejen til bunden af gruben.

BY-003

Fra kote 0 m ned, blev der set en profil, der bestået af 4 lag.

På toppen var et mørkt gytjelag, der indeholdt glas og keramik fra 1700-1800-tallet.

Under gytjen var et gruset sandlag, overlejret af et fint sandlag.

Under sandet var et lerlag, som sandsynligvis var undergrunden. Toppen af ler var i kote ca. - 1 m.

Figur 5 Del af profilen fra BY-003.

BY-004

Et 20 cm tykt lag af sand, som indeholdt nogle moderne glas. Sandet overlejrede hvad kunne være undergrunden i kote ca. -0,20 m, men dette fremstod lidt forstyrret.

BY-005

Gruben blev oversvømmet, og derfor blev der ikke gjort nogle iagttagelser.

6 Sammenfatning

Udgravningerne viste, at der flere steder, med en kote af ca. 0 m, kom spor af gytjelag, men dette lag indeholdt materiel fra nyere tid. Under gytjen er flere sandede, vandafsatte lag, som ligger over en lerundergrund.

Der var ingen fund, eller andre spor af stenalderaktivitet.

Det pågældende områdes potentiale for fund af kulturhistoriske levn vurderes som lille.

Arealerne berørt af Novafos nye ledningsarbejde skønnes på baggrund af undersøgelsen ikke at indeholde arkæologiske interesser.